

Бэлийэ түгэн

Асфандияс ЗАХАРОВ

**Присоюзы Степанидиз
ИВАНОВА**
УДАТЫМ БОТНИЗМ

СИЭНИМ СИЭБИН БӨҖӨ

Соторутаагыга кыра сиэ-
ним кыһы сарсыарда эрдэ
оскуолаага атаарарбар
үтүлүгүн көрдөөн, куурка-
тын сиэбингэр илвинин ук-
тум. Онтукан. Хас даҕаны
кэмпиэт суулар уонна кыра
кумаламмыт кумааҕылар
сылдыаллар эбит. Мин олус
үөрдүм. Тоҕо үөрбүтүм буо-
луйой?

Сири-дойдуну киртигэр,
бөҕү-сыһы мээһэ быраҕар
куһаҕан быһыы, аһыы буо-
лар, үөһээ халлаантан айыы-
лар барытын көрө сылдыл-
лар диин такайыым тиһибит
эбит диин санааттан. Хас
даҕаны сыллаагыга бу сиэ-
ним туһунан эмпиэ "Кэмпиэт
суута" диин ыстатыйа суруй-
ан турабын. Онно киһини
уһуйаантан илдьэ иһэн аара
"Аартык" маҕаһынтан ки-
лип харчытын тоборор
арыйах кэмпиэти ылбытым.
Сиэним онтон биһри
көнүллэтэн ылаң, сиэри су-
угун арааран баран сиэбингэр
уктан кэбиспитэ. Онуоха
мин: "Маладьыас! Хаһан
даҕаны кэмпиэт да суутун
быраһпат, сири киртиһиэт
буол. Аһыы", - диибитим. Он-
тон тротуар устун баран ис-
тэһипитинэ, доҕор, кэмпиэт
суута буолуохтааҕар араас
бөх-сыыс, кураанах быты-
ыһа, хаа-суу ыһыһа сытар
эбит. Ону көрөн сиэним ба-

рахсан: "Эһэ, ити куһаҕан
дьон быраҕаллар буолбат
дуо?" - диин бириччииһин
билбитин саһаран чаҕар-
быта. Онуоха мин: "Ээ, сыһы
ити кырдык куһаҕан дьон
быраҕаллар. Куһаҕан дьон
буолуомуналар, үчүгэй киһи
хаһан даҕаны сири киртип-
пэт, бөҕү-сыһы мээһэ бы-
рахпат. Эн хаһан даҕаны
кэмпиэт суутун да сиргэ бы-
рахпат буол", - диирим. Ман-
нык курдук такайыларым
тиһиһин, ити сиэним сиэбингэр
кыра бөҕү укта сырыттаҕа.

Бу ырааһырды тыһы-
тыгэр син албэхтэ суруйдум.
Базар өйдүүргүт буолуо. Би-
ирдэ "Иннибэр икки кыыс
иһэрэ" диин ыстатыйа
таһаатарбытым. Эсэ кыра
уолбар онотторбут уруһуй-
даах этэ. Онно Бөтүрүөп куй-
ааһын саһана Чурапчыга
тротуар устун кылгас шор-
тистаах, истэрэ-систерэ
аһаас, бөрт чараас таһаста-
ах иһэи кыыс баран иһаллэ-
рэ кэнниттэн көстүүлэрэ
уруһуйдамыта. Биридэстэ-
рэ кыра соҕус унуохтаах
этиргэн, иһэиһэ көбүс-көнө
атахтардаах, уһун, быһы-
таһаа мааны, букатын мо-
дель курдук барахсан этэ.
Көнүлүрүттэн ситэн эрдэх-
пинэ, ол "модель" иһэн
бүтэрбит "Любимый" утах
хаатын эргиллэн даҕаны
көрбөккө, илиитин таһынан

сиргэ элэтин кэбиспитэ. Киһи
тоҕо мээһэ бырахта? Мин си-
эним эһипитини "куһаҕан"
киһи буолан, иһипитэ сиргэ
тийбэттигэр.

Аны биһирдэ Сылан суо-
лун төрдүтөр, суол кыты-
тыгар бүтүн массыынанан
араас бөҕү тохтуттарып ха-
артыскаҕа түһэрэн таһаат-
тарбытым. Чурапчы Эбэтин
ортотугар эрбөммит мууһу
тэһэ таарыйа, араас пам-
перстаах, подкладкалаах
бөхтөрүн тохтуттарып
туһунан кэлэһин суруйбу-
тум. Балар баҕас көннөрү
куһаҕан буолбакка, букатын
сиргэ баһат быһыылар ди-
ибин. Туох ааттаах өйдөөх-
санаалаах дьон илвинэрэ ба-
ран итинник дьаабыланал-
лара буолла? Маннык дьон
тугу барытын оноруктарып
сөп. Этэргэ дылы, үөһэ айы-
ылар барытын көрөн олор-
дохторо. Айылҕа, ийэ сиргэ
итинник сыһааннаһар дьону
күннүлэр хаһан эрэ ис-
тэһиэхтэрин, куһаҕаны
оноруу кэнэҕэһин сэттэх-
салээннэх буолуогун умну-
муоҕун!

Айылҕа, туохха бары-
тыгар харыстабыллаахтык
сыһааннаһы кыра оҕо саа-
стан илгиллэр. Кыра оҕо мэй-
интэ (компьютера) ол-бу
куһаҕанга сутулла илик
ыраас, сырдык. Онно эн ба-
таан туох программаны

улаҕын даҕаны үйүтүн туха-
ры дыйар. Ону өйдөтөн, эбөн,
быһааран биһэрэн иһэр буол-
лаххына эсэ чинтэҕэ. Онтон
ыйа-тоҕо үөрэммит улаап-
пыт оҕо, сааһырбыт киһи, ту-
ох-баар үчүгэй-куһаҕан
ыһылы симиллибит "ком-
пьютерыгар" санаттан "бөҕү
ыһыма" диин программаны
киллэрэ сатааһын туһата
кырата чакчы.

Ол иһин Ийэ Айылҕа,
кыыла-сүөлгэ таптаһы, си-
ри дойдуну киртиһиэт буо-
лууга оҕону адыас кыра эр-
дэһиттэн үөрэттиэххэ. Онно
мин биһр "Куба кырыһа"
диин кэпсээммэр сааһыт
киһи саас Амма өрүскэ
сүүрүккэ оҕустаран устан
иһэр кубалартан тыһытын
ылан өлөрбүтүн кэннэ аһыар
куба көппөккө, булчут инни-
гэр даллаахтаан тахсан, тум-
сууан кумаҕы буккуйа-бук-
куйа, ыһырыктык хаһыар-
бытын, "кыраабытын"
туһунан суруйбутум. Ол
түмүгэр булчут эдэр ойор,
каһын ылбыт иһэи кэргэнэ,
сиэһэ, хос сиэһэ бары сор су-
олламматтарын, иһири эс-
тибиттарын туһунан суруй-
бутум. Онно эбэн бэйэм
көрбүт, испиит элэһин, ту-
рааҕы, кыра харамайдары
мээһэ күчүгүрттэн өлөрбүт,
өлөрө сатаабыт дьон хаһыар
курдук эрөйдөнөн, оһолго
түбөһөн өлбүт түбэлтэһин

аһара көтөрү-сүүрүри кы-
дыйы сэттэх-салээннэх
буолуогун туһунан кэпсээби-
тим. Түмүгэр маннык суруй-
бутум.

Айылҕаны таптаһыр, си-
эри-туому тутуһар, хонуу-
нап сүүрбүт кутуһаҕы, типкэ
ыттыбыт моҕотойу, көтө
сылдыар дьаһы, тоһоһор да
аһыһаһы көрдө да экирэтэ,
өлөрө сатаабат аһыһаһы
сүрэхтээх оҕоттон кэ-
нэҕэһин даҕаны киһини
сүөһүнү убаастаабат, бар-
дам-дохсун, буруйу оноро-
оччу тахсыа дии санаабаһы-
ным". Кырдык, онуга
чакчы. Онно эбэн, ити сиргэ
быраҕыахтарын кэрэһин
кэмпиэт суутун сиргэтигэр
укта сылдыар өлөр барак-
саттарган.

Мээһэ, уһуну-күөһү куо-
лулаабакка, түмүктүөххэ.
Быйыл улууспутугар тупса-
ран оноруу (благоустройст-
во) сыла биллэриллинэ. Бары
актыыбынайдык кыт-
тыһың! Дарыбиналарбит
истэрин эрэ буолбакка, тас-
тарын кытта ыраастыһың!
Улахан буолуохтааҕар быһы-
чыкаайык даҕаны бөҕү-
сыһы мээһэ бы-
раҕыһаһың, дьон үлэтин
сыһаһыһың, бэйэ-бэйэһи
убаастаһыһың. Ийэ Ай-
ылҕаны харыстаһың! Куба
"кырыһыгар" дьон
саһатыгар иһиримэһиң,
аһыһы онорумуоҕун!

Иван ПОНОМАРЕВ.

ПРОГРАММА ТОРЖЕСТВЕННОГО ПАРАДА И
МЕРОПРИЯТИЙ, ПОСВЯЩЕННЫХ К 69-ЛЕТИЮ
ВЕЛИКОЙ ПОБЕДЫ

Дата проведения: 9 мая 2014 года.

Место проведения: Памятник Победы,
Стадион "Ботур Уус", Центральная площадь.

9ч.00мин. - Сбор участников парада на улице
Карла Маркса, напротив здания администрации МО
"Чурапчинский улус (район)".

10ч.00мин. - Возложение венков на памятнике
Победы (внесение Знамени Победы, минута молча-
ния, выступление Ноговицына А.Т., Ветерана ВОВ и
молодежь, праздничный залп).

10ч.30мин. - Продолжение парада в сторону ста-
диона "Ботур Уус".

11ч.30мин. - Парад военизированной колонны.
- Торжественный митинг с участием ветеранов,
вдов ВОВ и ветеранов тыла, награждение.

12ч.30мин. - Флеш-моб - венский вальс.
- Эстафета среди школьников с Чурапча
(ЧСОШ №1, ЧСОШ №2, ЧУГ, ЧССОШИ) в честь
Дня Победы.

- Перетягивание каната между предприятиями и
учреждениями с Чурапча.

- Большой праздничный концерт с участием
звезд Якутской эстрады и участников художе-
ственной самодеятельности.

- Полевая кухня (СХПК "Чурапча" стадион Боо-
тур Уус).

14ч.00мин. - продажа, харчевня, шашлыки, вы-
ставка-продажа продукции СХПК "Чурапча", ПО
"Маарысчаан" (при входе в стадион Ботур Уус).

21ч.00мин. "Свеча Памяти" памятник Победы.
- "Молодежь ветеранам" молодежный праздни-
чный концерт.

22ч.00мин. - Праздничный фейерверк.
- Дискоотека на центральной площади.

Приложение №2

ПАРАД КОЛОНН

1 колонна - ветераны ВОВ на автомобилях (1 ма-
шина) - отв. колонны прапорщик ВК РС(Я) Таттин-

ского и Чурапчинского районов Варламов ИИ.

- ветераны тыла и дети войны, ветераны боевых
действий.

2 колонна - с флагами: Флаг России, РС(Я) и Чу-
рапчинского улуса.

- 15 флагов однотонный цвет (три колор красный,
голубой, белый). Ответственный Готовцев ИИ.

3 колонна - военизированная колонна: Ответс-
твенный Борисов ВС.

- личный состав ОПС, КЧС, ОППН (коробка бхб)
- 36 человек

- общеобразовательные учреждения: учащиеся
Аларской СОШ, Мугудайской СОШ, Телейской
СОШ, Ожунской СОШ, Хатыльинской СОШ,
ЧСОШ №1, ЧСОШ №2, ЧУГ, ЧРССОШИ, ЧГИФ-
КиС, Технический колледж.

4 колонна - автомашины с портретами И.В. Ста-
лина и маршалов СССР украшенные шарами, рас-
тяжками, плакатами. Ответственный начальник
ГИБДД

5 колонна - адм. МО "Чурапчинский улус (рай-
он)", МО "Чурапчинский наслег", ФКУ, КУМИ,
МФП "Одно окно", МФПК, СРЦН, УСЗН - химичес-
кие войска (коробка бхб) - 36 человек. Ответственный
Ипатов МС.

6 колонна - МУ УО, АУ РИО "Сага олох" - сухо-
путные войска, (коробка бхб) - 36 человек. Ответс-
твенная Павлова ТВ.

7 колонна - ООО "Дорожник", МБДОУ ЦРР д/с
"Улыбка", ООО "Профстрой" - десантные войска,
(коробка бхб) - 36 человек. Ответственный Захаров
ВП.

8 колонна - ЧСОШ №1 - саперы, (коробка бхб) -
36 человек. Ответственная Уарова НВ.

9 колонна - ЧСОШ №2, МУПК, МБДОУ ЦРР д/с
"Кыталык" - санитари, (коробка бхб) 36 человек. От-
ветственный Дьячковский МВ.

10 колонна - ПО "Маарысчаан", Инспекция охра-
ны природы, ООО "Саарба" - артиллеристы, (коро-
бка бхб) - 36 человек. Ответственный Смирников ГВ.

11 колонна - Сахателеком, Телевышка, УФС

"Почта России" - связисты, (коробка бхб) - 36 человек.
Ответственная Васильева СД.

12 колонна - Улусная гимназия, МБДОУ д/с
"Туллукчаан", Лесхоз, ГАУ "Центрлес", РЭС, Энер-
госбыт - лыжный десант, (коробка бхб) - 36 человек.
Ответственный Посельский ЮП.

13 колонна - ГУП ЖКХ, Чурапчасельтехснаб,
МБДОУ ЦРР д/с "Мичиг", «Туймаада нефть», УЦ
"Арчы", Центр занятости, ООО "Хатан" - танковые
войска, (коробка бхб) - 36 человек. Ответственный
Саввин ЕИ.

14 колонна - ЧРССОШИ, ЧГИФКиС, МБДОУ
д/с "Чуораанчык" - военно-морской флот, (коробка
бхб) - 36 человек. Ответственный Гудлев НН.

15 колонна - Технический колледж, МБДОУ
ЦРР д/с "Березка" - пограничники, (коробка бхб) - 36
человек. Ответственный Попов ЕВ.

16 колонна - Чурапчинская ЦРБ, Алтека №23,
Роспотребнадзор, ГСЭН - военно-воздушные войска,
(коробка бхб) - 36 человек. Ответственный Коркин
АИ.

17 колонна - Ветеринарное управление, СХПК
"Чурапча", УСХ, УПФР, МБДОУ ЦРР "Кэкил" -
кавалеристы, (коробка бхб) - 36 человек. Ответствен-
ный Аржанов Н.А.

18 колонна - Сбербанк, Алмаэргизбанк, Малые
кредитные банки, БТИ, предприниматели (Фонд
предпринимателей, ЧП, ИП, ООО, коллективы рын-
ков) - разветчики, (коробка бхб) - 36 человек. Ответс-
твенная Макарова ВВ.

19 колонна - ЯРО ВПП "Единая Россия" Чурап-
чинского местного отделения. Ответственный Саргы-
даев СА.

20 колонна - Управление статистики, Налоговое
управление, Канцелярия, Госстрах, РКЦ, Управ-
ление культуры, ДК "Айыллаан", ЦБС, Детская библи-
отека, Чурапчинский филиал НВК "Саха", уча-
щиеся школ, студенты, населения с Чурапча с
флагами, шариками, цветами

Бодомжтайх буянуу чур дутаагүй.
Куудалы - ыгчат түмсэр сүрх,
Кэсэбэлт үзсэр-сайдар тэмдэг!

Хороёр муस्ताагы хоёрдмөрбмт,
Сыспай савлаады цэвэрлэртнр,
Тэгсгээ, тигэрэн ыгсрбмлаамт,
Аааа, үрээ тэгсрбмлаамт.
Ирээ көрсөбүт, тугианы түгэрбмт,
Ходуна отун хотуулаамтнр
Блсэрбмт-хонсэрбүт, бүгэрбмт-
Түстааг цэтигэр түрүү
Хойлмнмт, чнстмнмт, бочирсаа